

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ САНИТАРИЯ-ЭПИДЕМИОЛОГИК ОСОЙИШТАЛИК
ВА ЖАМОАТ САЛОМАТЛИГИ ХИЗМАТИНИНГ
ҚАРОРИ

**ШОЙИ ТЎҚИШ КОРХОНАЛАРИ УЧУН ГИГИЕНА ТАЛАБЛАРИНИ (0028-22-СОН
САНҚВАН) ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА**

**[Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2022 йил 12 августда ҳисобга
олинди, ҳисоб рақами 103]**

Ўзбекистон Республикаси «Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисида»ги Қонуни ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 25 июлдаги «Коронавирус пандемиясини юмшатиш, аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги ва саломатлигини сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-6035-сонли Фармониға мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизмати қаради:

1. Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талаблари (0028-22-сон СанҚваН) иловаға мувофиқ тасдиқлансин.

2. «Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талаблари» (0188-05-сон СанҚваН, 2005 йил 6 октябрь) ўз кучини йўқотган деб топилсин.

3. Мазкур қарор «Ўзбекипаксаноат» уюшмаси билан келишилган

4. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучға қаради.

Бошлиқ

Б. ЮСУПАЛИЕВ

Тошкент ш.,
2022 йил 18 июль,
16-сон

Келишилди:

«Ўзбекипаксаноат» уюшмаси раиси

Б. ШАРИПОВ

2022 йил 18 июль

Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талаблари (0028-22-сон СанҚваН)

Мазкур санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари (кейинги ўринларда — санитария қоидалари) шойи тўқиш корхоналари учун санитария-гигиеник талабларни белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Ушбу санитария қоидалари барча шойи тўқиш корхоналарига нисбатан татбиқ этилади.

2. Янги қуриладиган ёки қайта таъмирланган шойи тўқиш корхоналарини лойиҳалаштириш, қуриш ва фойдаланишга қабул қилишда ушбу санитария қоидалари ҳамда амалдаги техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талабларига риоя қилиниши зарур.

3. Шойи тўқиш корхоналарни лойиҳалаштириш, қуриш ва фойдаланишга қабул қилишда одамларнинг ҳаёти ва соғлиғи учун хавфсиз бўлган техникалар, асбоб-ускуналар, дезинфекция воситалари, қурилиш ва пардозлаш материаллари ҳамда бошқа буюмлар, шунингдек технологиялар фойдаланилиши лозим.

2-боб. Шойи тўқиш корхоналари ҳудуди, қўшимча бино ва хоналарининг асосий режасига бўлган талаблар

4. Шойи тўқиш корхоналарини қуриш учун майдон танлаш, бино ва иншоотларни жойлаштириш, режалаштириш ШНҚ 1.03.01-16 «Корхоналар, бинолар ва иншоотларни капитал қурилиши, лойиҳа-смета ҳужжатларининг таркиби, ишлаб чиқилиши, маъқулланиши ва тасдиқланиши тартиби» ва СанҚваН 0350-17 «Аҳоли яшаш жойи атмосфера ҳавосини муҳофаза қилишнинг санитария нормалари ва қоидалари» талабларига биноан амалга оширилади.

5. Шойи тўқиш корхоналаридаги қўшимча хоналарни лойиҳалашда ШНҚ 2.09.04-09 «Ташкилотларнинг маъмурий ва маиший бинолари» талаблари инобатга олинishi лозим.

6. Кийим алмаштириш, ювиниш ва бошқа қўшимча хоналар, шунингдек, махсус кийимлар сақланадиган шкафларда ҳар куни намли тозалаш ишлари ўтказилиши керак.

3-боб. Иситиш ва совутиш тизимига ҳамда ҳавонинг вентилляциясига бўлган талаблар

7. Шойи тўқиш корхоналари учун иситиш ва совутиш ҳамда вентилляция тизимини лойиҳалаштирганда ШНҚ 2.04.05-97 «Ҳавони мўътадиллаш, иситиш ва шамоллатиш» ҳамда СанҚваН 0324-16 «Ишлаб чиқариш корхоналари микроклимининг санитария-гигиеник нормалари» талаблари ҳисобга олинади.

8. Барча ишлаб чиқариш, маъмурий-маиший ва қўшимча хоналар чангни самарали бартараф қиладиган вентилляция тизимига эга бўлиши керак.

9. Цехлардан чиқаётган ҳаво атмосферага чиқариб ташланишидан олдин чанг тутувчи воситалар ёрдамида тозаланиши керак.

Аҳоли яшайдиган ҳудудлар атмосфера ҳавосида шойи тўқиш корхоналари томонидан ташланадиган зарарли моддаларнинг руҳсат этилган миқдори (РЭМ) мазкур санитария қоидаларининг [1-иловасида](#) келтирилган.

10. Иссиқ юзаларни (трубали ўтказгичлар, деворлар, қуриш аппаратлари ва бошқалар) иссиқлик изоляцияловчи материаллар билан қоплаш лозим.

11. Шойи тўқиш корхоналаридаги ҳавони совутиш ва иситиш тизими хоналарнинг микроклим кўрсаткичларини мақбул даражасини (йилнинг совуқ даврида ҳаво ҳарорати 15 — 21°C, нисбий намлик 40 — 60 фоиз, ҳаво ҳаракати 0,4 м/сек дан кам эмас; йилнинг илиқ даврида ҳаво ҳарорати 21 — 29°C, нисбий намлик 40 — 60 фоиз, ҳаво ҳаракати 0,4-0,7 м/сек) сақлаб туриши керак.

12. Шойи тўқиш корхоналарида микроклим кўрсаткичлари СанҚваН 0324-16 «Ишлаб чиқариш корхоналари микроклимининг санитария-гигиеник нормалари»да келтирилган микроклимининг меъёрий кўрсаткичлари талабларига жавоб бериши лозим.

Шойи тўқиш корхоналаридаги зарарли ишлаб чиқариш омиллари рўйхати мазкур санитария қоидаларининг **2-иловасида** келтирилган.

4-боб. Ёритилганлик, шовқин ва тебранишга бўлган талаблар

13. Шойи тўқиш корхоналари учун ёритилганлик нормалари мазкур санитария қоидаларининг **3-иловасида** келтирилган нормаларга мос келиши лозим.

14. Бинонинг бир текис ёритилишига эришиш учун етарлича ёритувчанлик юзасига эга бўлган лампалардан фойдаланилади. Сунъий ёритиш тизимида ишлайдиган шойи тўқиш корхоналарида юзага келиши мумкин бўлган ҳалокатли ҳолатларнинг олдини олиш учун навбатчи ёритиш тизими бўлиши керак.

15. Иш жойдаги шовқин даражаси СанҚваН 0325-16 «Иш жойларида рухсат этилган шовқин даражаси бўйича санитария нормалари» талаблари, тебраниш даражаси эса СанҚваН 0326-16 «Иш жойларидаги умумий ва локал тебранишларнинг санитария нормалари» талабларига мувофиқ бўлиши лозим.

16. Иш жойларидаги технологик ускуналардан чиқувчи шовқинни камайтириш ҚМҚ 2.01.08-19 «Шовқиндан ҳимоя» талабларига мувофиқ амалга оширилади.

17. Тўқув ва ипни пишитиш цехларида қўлланиладиган дастгоҳ ва машиналар эластик материалдан тайёрланган махсус фундаментларга ўрнатилган бўлиши лозим.

5-боб. Шахсий ҳимоя воситаларига талаблар

18. Шойи тўқиш корхоналари ходимлари ишлаб чиқариш жараёнида қуйидаги шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиши зарур:

нафас олиш аъзолари учун шахсий ҳимоя воситалари — ҳар хил турдаги мато ниқоблар, бинтлар, респираторлар;

умумий sanoat ифлосланишидан ҳимоя қилиш учун мато рўмоллар, халатлар, кўйлақлар, блузкалар, фартуклар, юбкалар ва бошқалар;

бўяш жойларида таъсир қилувчи кимёвий моддаларидан ҳимоя қилувчи махсус поябзаллар — резина этиклар, ботинкалар, калишлар, шиппақлар;

эшитиш органлари учун шахсий ҳимоя воситалари — кулоқ супрасини ёпиб турувчи кулоқчинлар ёки ташқи эшитиш канали учун махсус пахталар.

19. Технологик жараён натижасида анилин парлари ёки аэрозоллари ажралиб чиқиши кузатилса ва жараённи автоматлаштириш имкони бўлмаса, «А-Р2» типдаги (заррачалар, органик парлар ва газларидан ҳимояловчи комбинирланган фильтри мавжуд) противогаздан фойдаланилиши лозим.

Бунда, технологик жараён натижасида уксус кислотаси парлари ажралиши кузатилса, «Е» типдаги (кислоталарнинг газларидан ҳимоя қилувчи), «АВЕК» типдаги (парлар ва газлардан ҳимояловчи комбинирланган фильтри мавжуд) ёки «АВЕК-Р2» типдаги (заррачалар, органик парлар ва газлардан ҳимояловчи комбинацион фильтри мавжуд) противогазлардан фойдаланилади.

20. Бўяш ва пардозлаш бўлимларида захарли моддаларни захарли таъсири кам бўлган моддалар билан алмаштириш СанҚваН 0294-11 «Иш зонаси ҳавосидаги зарарли моддаларнинг рухсат этилган концентрациялари (РЭК) гигиеник нормативлари» талабларига мувофиқ амалга оширилиши зарур.

21. Мазкур санитария қоидаларини ишлаб чиқувчилар рўйхати **4-иловада** келтирилган.

Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талабларига 1-ИЛОВА

Аҳоли яшайдиган ҳудудлар атмосфера ҳавосида шойи тўқиш корхоналари томонидан ташланадиган зарарли моддаларнинг рухсат этилган миқдори (РЭМ)

Анилин (хавфлилик синфи — 2)

РЭМ максимал-бир маротабалик — 0,05 мг/м³

РЭМ кунлик — 0,04 мг/м³
 РЭМ ойлик — 0,035 мг/м³
 РЭМ йиллик — 0,03 мг/м³
 Сирка кислотаси (хавфлилик синфи — 3)
 РЭМ максимал-бир маротабалик — 0,2 мг/м³
 РЭМ кунлик — 0,012 мг/м³
 РЭМ ойлик — 0,08 мг/м³
 РЭМ йиллик — 0,06 мг/м³

Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талабларига
2-ИЛОВА

Шойи тўқиш корхоналаридаги зарарли ишлаб чиқариш омиллари рўйхати

Ишлаб чиқариш омиллари	Катталиқ (рухсат этилган миқдор)	Аниқлаш усули
1. Шойи чанги	6,0 мг/м ³	<p>Иш жойи ҳавосидаги чанг даражаси электроаспиратор ёрдамида тарози орқали (гравиметрик усулда) аниқланади.</p> <p>Бунда АФА-В («В» типидagi аэрозолли фильтр аналитик) фойдаланиш тавсия қилинади ва намуна олиш вақти камида 10 дақиқа, ҳаво аспирацияси ҳажми камида 20 л/мин бўлиши керак. Фильтрдан ўтган ҳаводаги чанг миқдори мг/м³ларда ҳисоблаб чиқилади:</p> $X = (K_2 - K_1) : V_0 = \text{мг/м}^3, \text{ яъни:}$ <p>X — чанг концентрацияси K₁ — намуна олинганга бўлган фильтр вазни K₂ — намуна олингандан кейинги фильтр вазни V₀ — ўртача шароитда ҳаво ҳажми (ҳаво ҳарорати 20°C, барометрик босим 760 мм. симоб уст.).</p>
2. Анилин	0,1 мг/м ³	<p>Анилинни аниқлаш индофенолни (O = C₆H₄ = № C₆H₄OH) ҳосил бўлишига асосланган, яъни анилин ва фенолни биргаликда оксидланиши натижасида ҳосил бўлувчи кўк рангдаги эритма колориметрик аниқланади. 1 м³ ҳавода (X) анилин миқдори қуйидаги формула бўйича аниқланади:</p> $X = (a \cdot v) : (b \cdot V_0), \text{ бунда}$ <p>a — таҳлил қилинаётган эритма ҳажмида топилган моддаларнинг миқдори, мкг ларда; б — таҳлил учун олинган эритма ҳажми, мл ларда; в — барча намуналардаги суюқлик ҳажми, мл ларда; V₀ — нормал шароитларга келтирилган, таҳлил учун олинган литрдаги ҳаво ҳажми.</p>
3. Сирка кислотаси парлари	5,0 мг/м ³	<p>Ишчи зона ҳавосида сирка кислотаси парларини аниқлаш хроматография усулида (қоғозда камайиб борадиган усул) амалга оширилади.</p> <p>Ҳаводаги сирка кислотаси қаттиқ сорбентда (сингдирувчи модда) йиғилади. Хроматографнинг парловчи бўлимида сорбентдан сирка кислотаси ажратиб олиниб, миқдори аниқланади.</p>

4. Шовқин	80 дБ	Иш жойларидаги шовқин даражаси қуйидаги норматив ҳужжатлар бўйича баҳоланади: ГОСТ ISO 9612-2016-сон «Инсонларга таъсирини баҳолаш учун шовқинни ўлчаш» давлатлараро стандарти; СанҚваН 0325-16-сон «Иш жойларида рухсат этилган шовқин даражаси бўйича санитария нормалари» санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари.
5. Умумий тебраниш	92 дБ	Иш жойларида умумий тебраниш даражалари частотали таҳлил услубида аниқланади, умумий тебраниш интеграл частотали усули орқали ўтказилади, бунда тебраниш давомийлиги ва тебраниш дозаси ҳисобга олинishi лозим. Тебранишнинг ҳаққоний ҳолатини гигиеник баҳолаш СанҚваН 0326-16-сон «Иш жойларидаги умумий ва локал тебранишларнинг санитария нормалари» санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативларига мувофиқ ўтказилади.
6. Микроклим	Йилнинг совуқ даврида ҳаво ҳарорати 15 — 21°С, нисбий намлик 40 — 60 фоиз, ҳаво ҳаракати 0,4 м/секунддан кам эмас; Йилнинг илиқ даврида ҳаво ҳарорати 21 — 29°С, нисбий намлик 40 — 60 фоиз, ҳаво ҳаракати 0,4 — 0,7 м/секунд	Иш жойларидаги микроклимни гигиеник баҳолаш СанҚваН 0324-16-сон «Ишлаб чиқариш корхоналари микроклимининг санитария-гигиеник нормалари» санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативларига асосан амалга оширилади. Ассман аспирацион психрометри ёрдамида ҳаво ҳарорати ва нисбий намликни ўлчаш, ҳаво ҳаракати тезлиги — анемометр ёрдамида, нурли иссиқлик — инспекцион актинометр ёрдамида ўлчанади. Микроклим шароитларини баҳолаш иш бошланишида, тушлик танаффусидан олдин ва иш куни охирида ўтказилади.

Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талабларига
3-ИЛОВА

Шойи тўқиш корхоналари учун ёритилганлик нормалари

Технологик операция номлари	Кўриш ишининг разряди ва разряд туркуми	Сунъий ёритилганлик		Табий ёритилганлик		Аралаш ёритилганлик	
		Люкда		%		%	
		мураккаб ёритиш тизимида	умумий ёритиш тизимида	юқоридан ёритишда	ён томондан ёритишда	юқоридан ёритишда	ён томондан ёритишда
1. Хом шойини ивитиш	VI	-	200	2,0	0,5	1,0	0,6

2. Хом шойини олиб ғалтакларга қайта ўраш	II «В»	2000	500	7,0	2,5	4,2	1,5
3. Бир неча хил ипларни пишитиб турган ҳолда бириктириб, бир хил қилиб ғалтакка ўраш	II «В»	2000	500	7,0	2,5	4,2	1,5
4. Ипни пишитиш	II «В»	2000	500	7,0	2,5	4,2	1,5
5. Пишитилган ипни қайта ўраш	II «Г»	1000	300	7,0	2,5	4,2	1,5
6. Ипларни центрифугада сиқиш	VI	-	200	2,0	0,5	1,0	0,6
7. Калава ипларни ғалтакларга қайта ўраш	II «Г»	1000	300	7,0	2,5	4,2	1,5
8. Танда кўйиш (либитовка қилиш)	IV «В»	400	200	4,0	1,5	2,4	0,9
9. Либитларни бўяш	VI	-	200	2,0	0,5	1,0	0,6
10. Проборка қилиш	II «В»	2000	500	7,0	2,5	4,2	1,5
11. Тўқиш	II «В»	2000	500	7,0	2,5	4,2	1,5
12. Конструкторлик иши	VI	-	200	2,0	0,5	1,0	0,6
13. Қадоқлаш, маркировкалаш, омборхоналарга жойлаштириш	VI	-	200	2,0	0,5	1,0	0,6

Шойи тўқиш корхоналари учун гигиена талабларига
4-ИЛОВА

Ишлаб чиқувчилар рўйхати:

- А.Б. Искандаров** — СГваКК ИТИнинг катта илмий ходими, тиббиёт фанлари бўйича (PhD) фалсафа доктори.
- Такризчилар:**
- Д.А. Зарединов** — Тиббиёт ходимларининг касбий малакасини ривожлантириш марказининг «Гигиена» кафедраси мудири, т.ф.д., профессор;
- Н.Р. Самигова** — Тошкент тиббиёт академиясининг «Коммунал гигиена ва меҳнат гигиенаси» кафедраси доценти, т.ф.н.
- А.У. Садиков** — СГваКК ИТИнинг бош илмий ходими, т.ф.д., профессор

**Н.Ф.
Расулова**

— Тошкент педиатрия тиббиёт институтининг «Жамоат соғлиғини сақлаш,
соғлиқни сақлашни ташкил этиш ва бошқариш» кафедраси доценти,
т.ф.н.